

KÖZGAZDASÁGTAN II.

Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében
Tartalomfejlesztés az ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszékén,
az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék,
az MTA Közgazdaságtudományi Intézet
és a Balassi Kiadó
közreműködésével.

Készítette: Lovics Gábor

Szakmai felelős: Lovics Gábor

2010. június

KÖZGAZDASÁGTAN II.

1. hét

Miért érdemes makroökonómiát tanulni?

Tk.: 1. 2. fejezet

Lovics Gábor

A tananyag

- A tananyag **N. Gregory Mankiw Makroökonómia** című tankönyvéhez készült

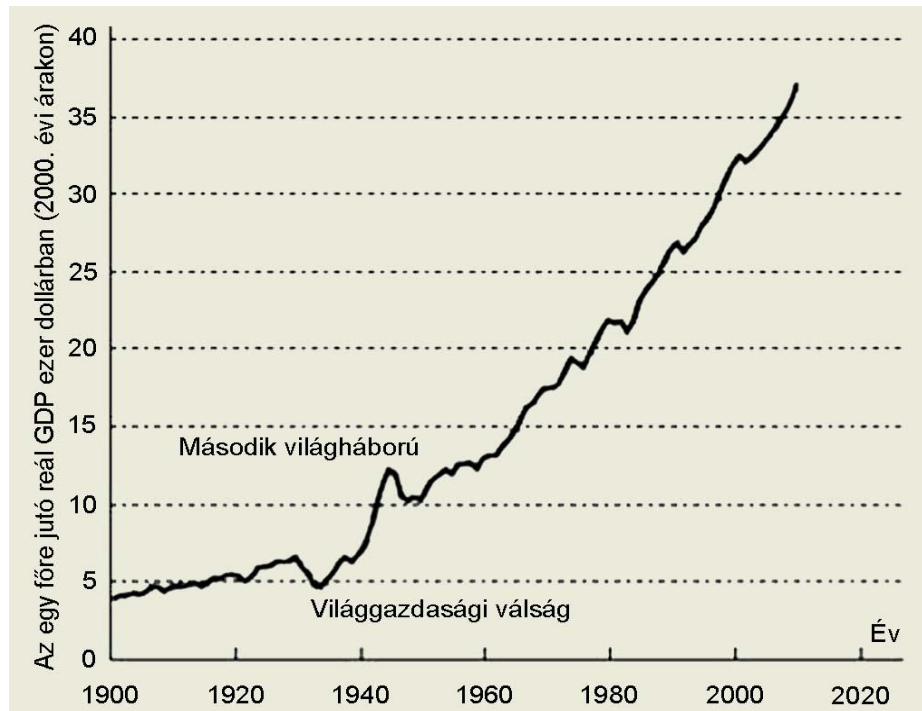
Vázlat

- Melyek a makroökonómia fő témái?
- Melyek a makroökonómia fő eszközei?
- Milyen alapvető fogalmakat használ a makroökonómia?

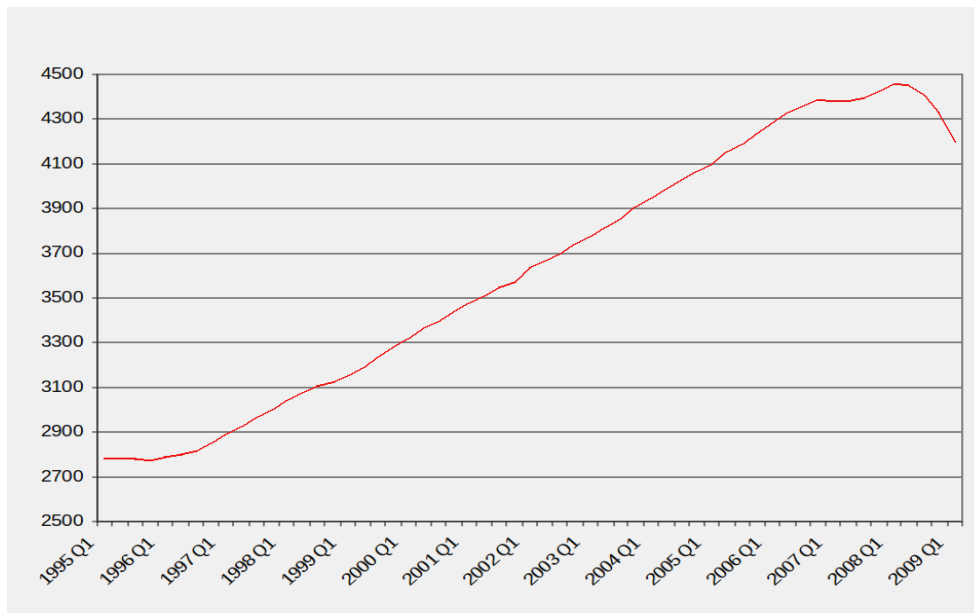
Makroökonómiai kérdések

- Miért gazdagok az emberek az Egyesült Államokban, és miért olyan szegények Indiában?
- Miért vannak válságok? Mit tehet a kormány a válság ellen? Tehet-e egyáltalán valamit?
- Miért van munkanélküliség? Miért kerül mindig minden egyre többbe?

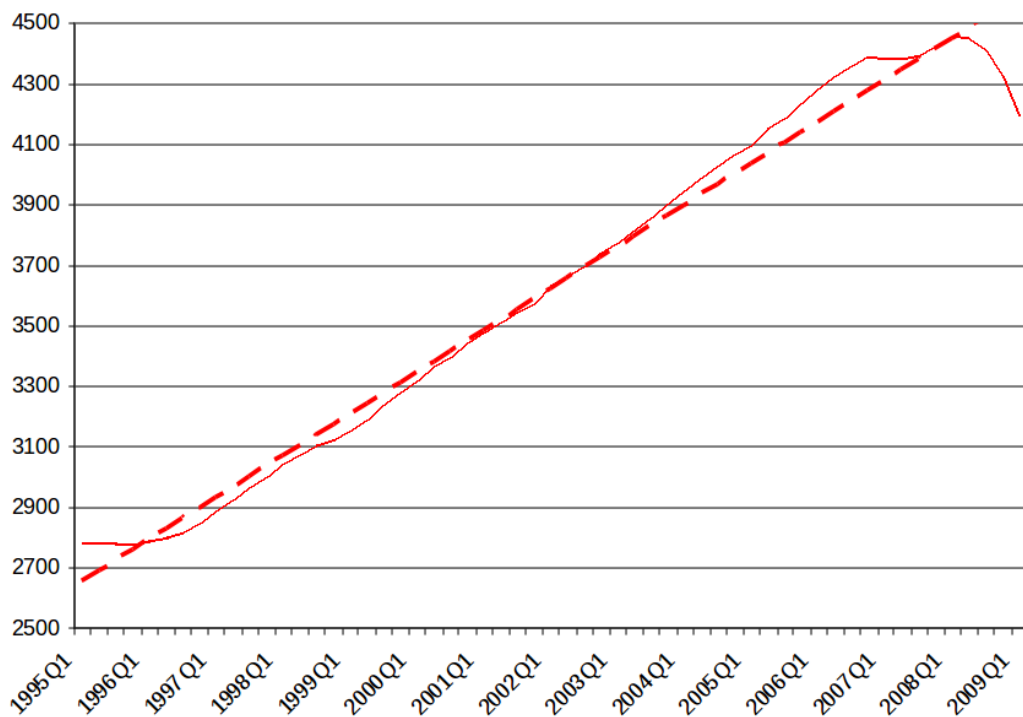
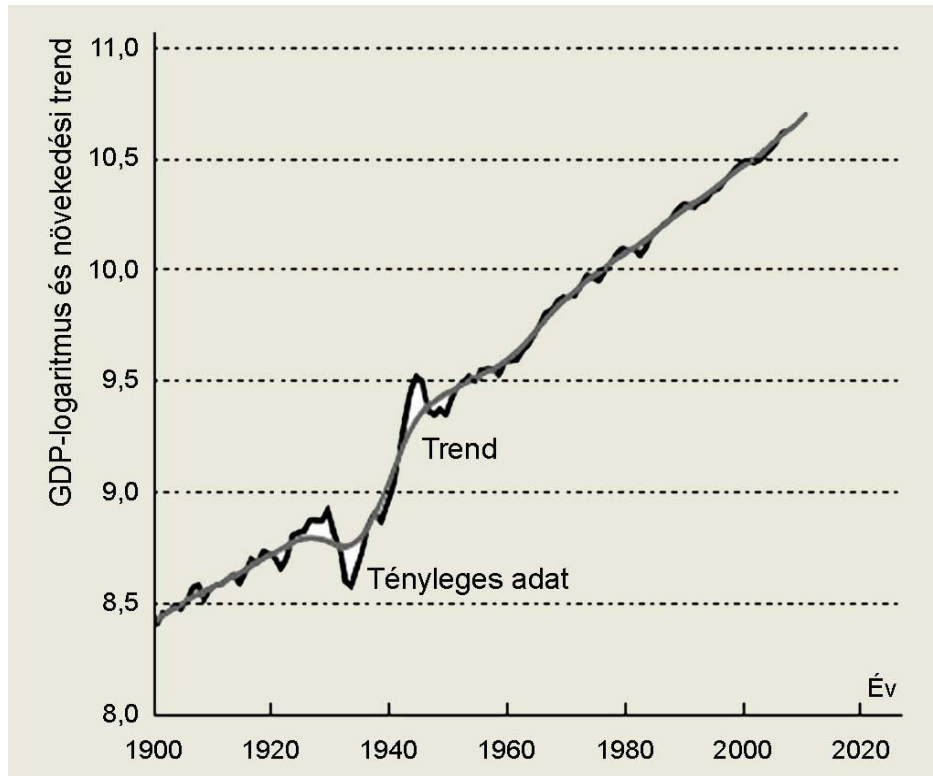
USA GDP/fő 2000-es árakon

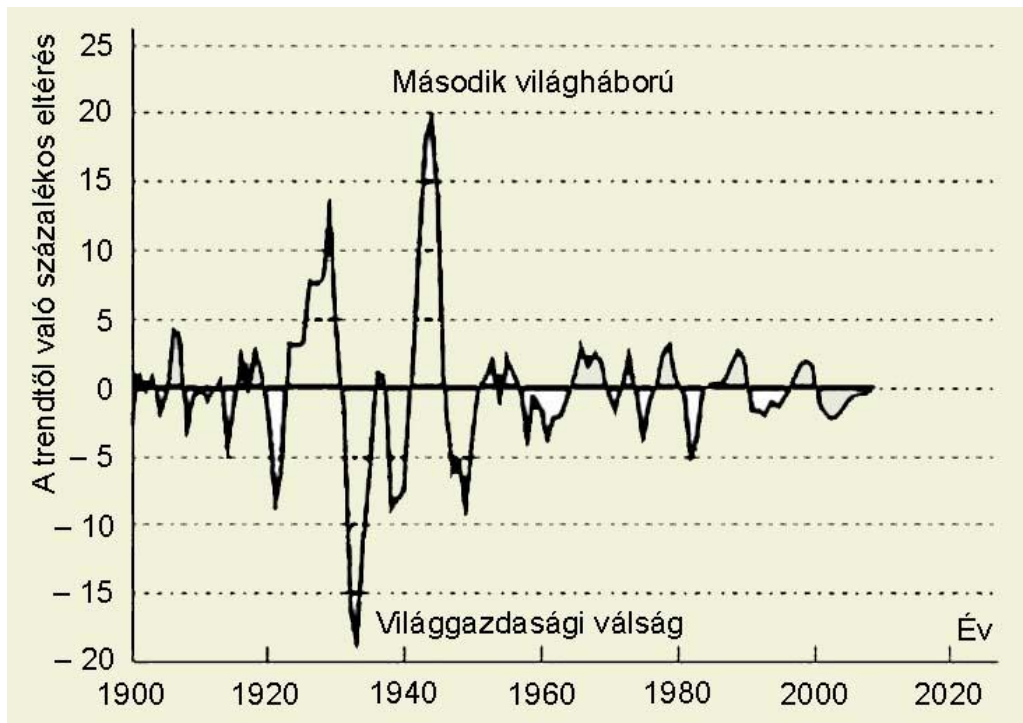
Magyarország GDP Mrd Ft-ban 2000-es árakon

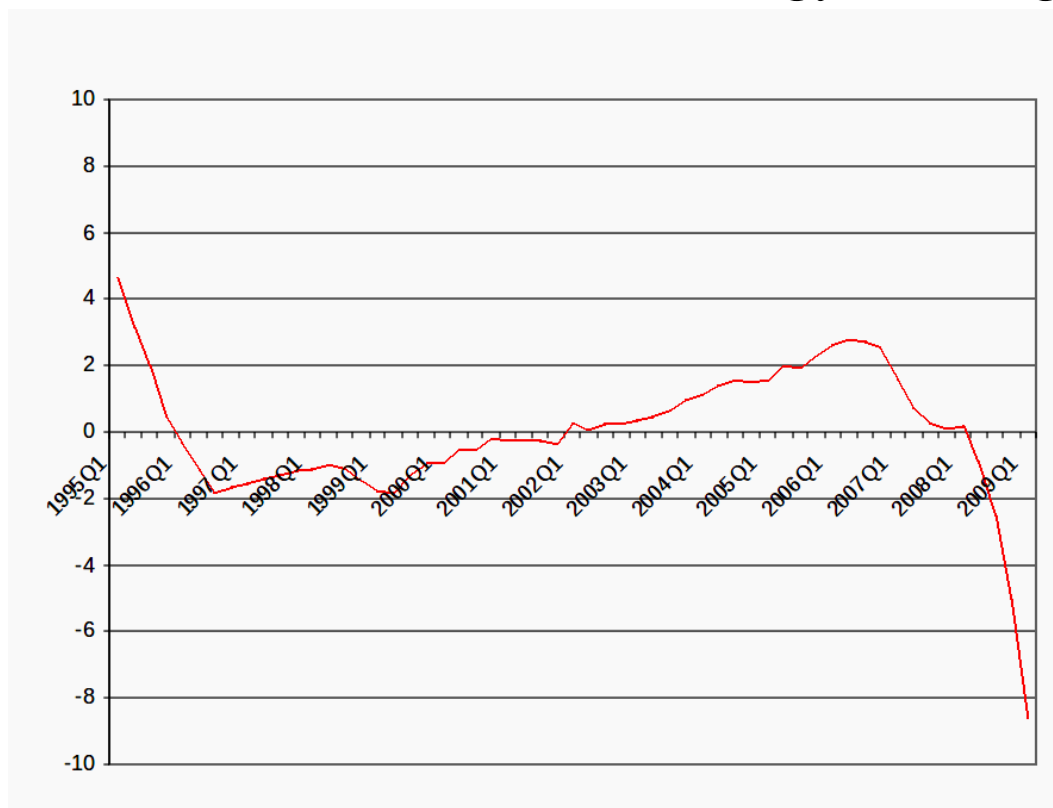
USA GDP/fő 2000-es árakon

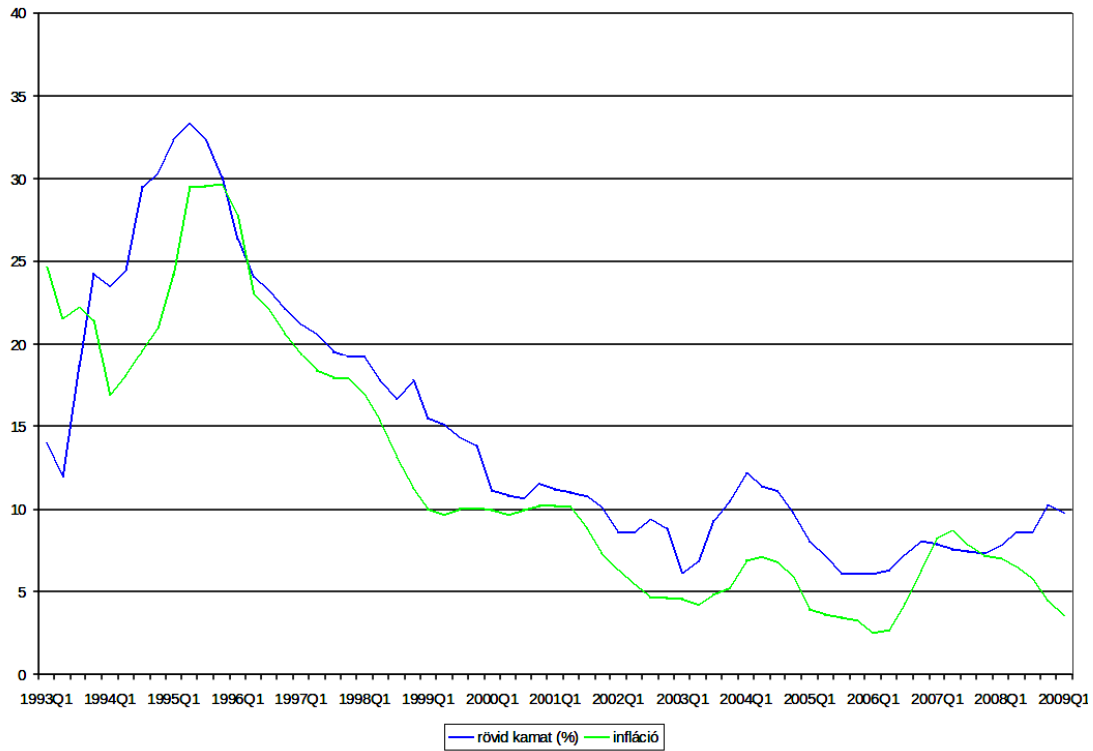
A trendtől való eltérés % USA

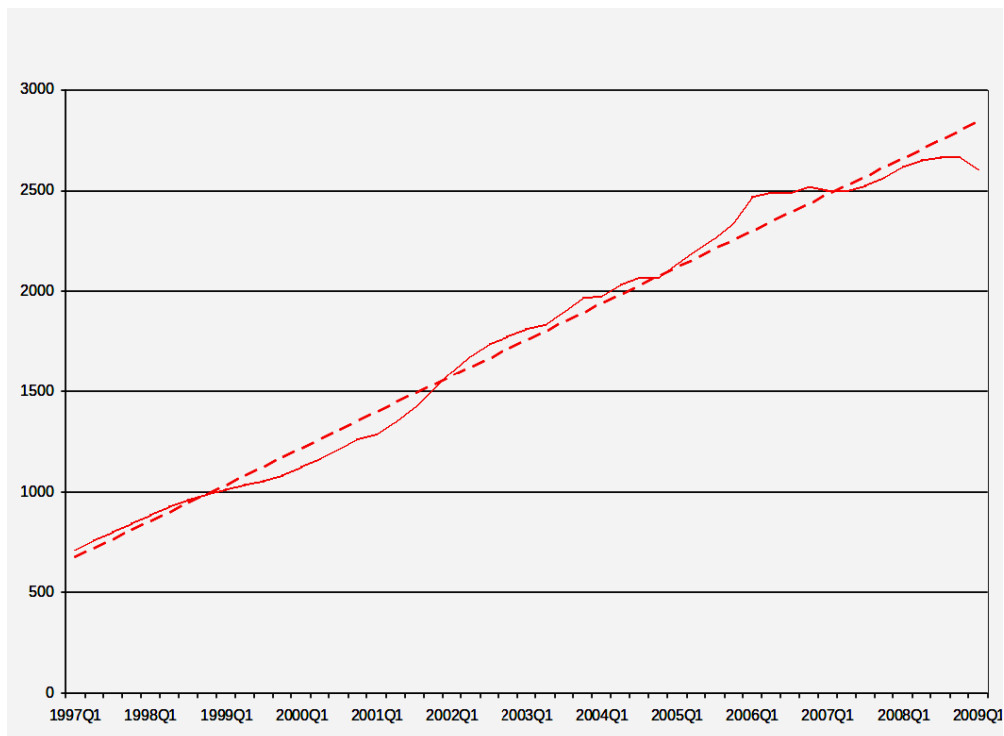
A trendtől való eltérés % Magyarország

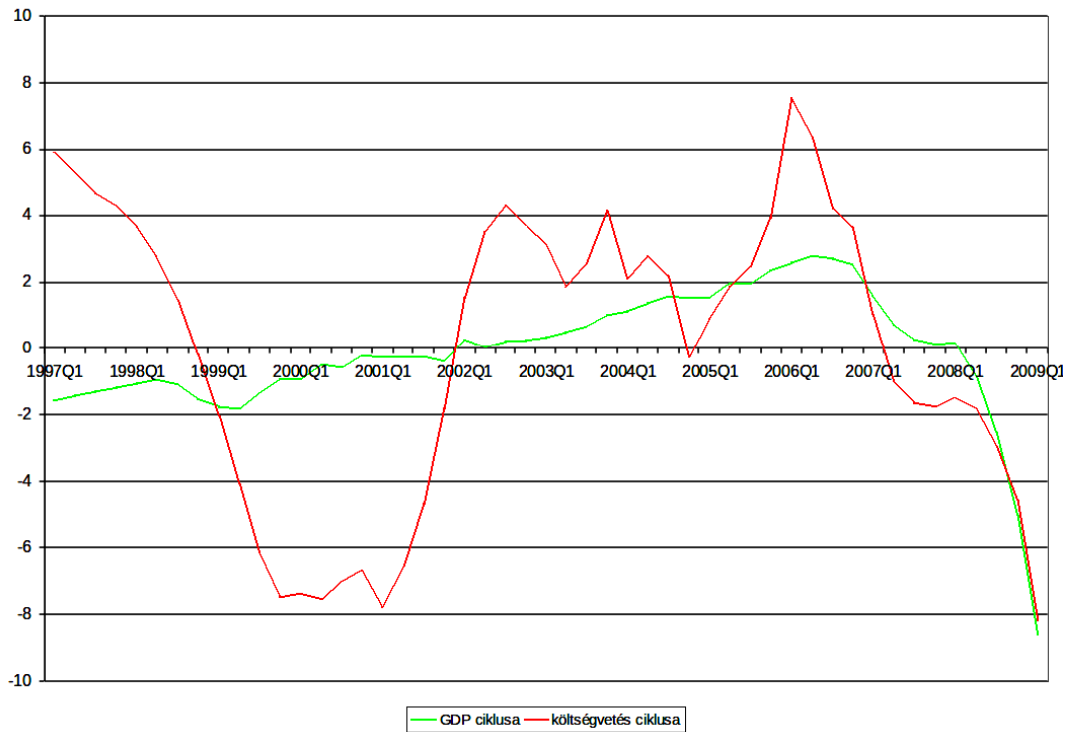
Infláció és kamatláb %

Költségvetési kiadások (Mrd Ft)

Költségvetési és GDP trendtől való eltérése (%)

Mi az, hogy közgazdasági modell?

- A gazdasági modellek a bonyolult világ **egyszerűsítései**.
- A világ irreleváns részét elhagyjuk a modellből
- Mire használjuk?
  - Közgazdasági változók közötti kapcsolatok magyarázatára.
  - Gazdasági jelenségek előrejelzésére.
  - Gazdaságpolitikai döntések előkészítésére.

Melyik a jó közgazdasági modell?

- A világban számtalan gazdasági modell van, melyik a helyes?
- Erre nincs egyértelmű válasz.
- Egy konkrét modell helyessége, mindig csak egy adott kérdés tükrében válaszolható meg.
- Legalább annyi helyes modell van, ahány gazdasági kérdés.

Hogyan működik egy gazdasági modell?

Mikro-példa az autók piacának modellezésére

Kíváncsiak vagyunk, hogyan alakul az eladott kocsik ára és mennyisége, ha a válság után növekszik az emberek jövedelme.

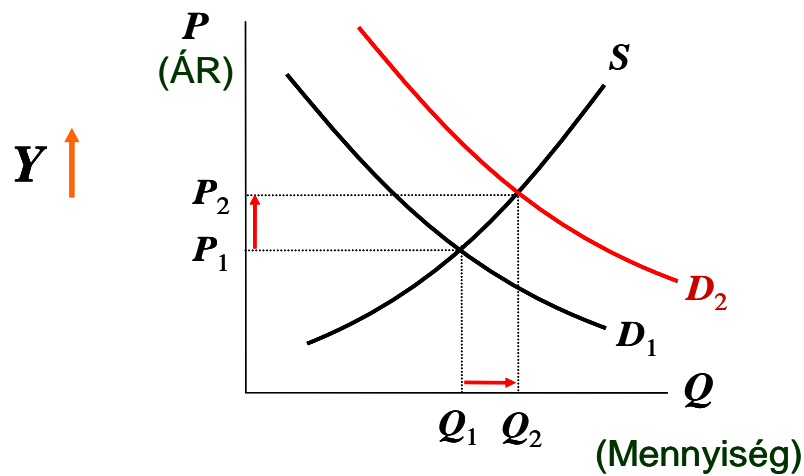
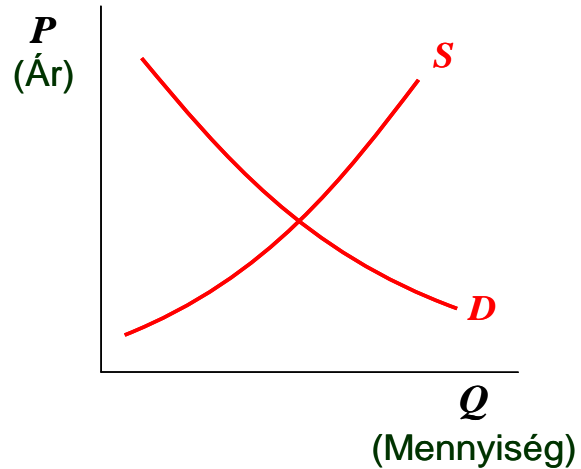
Változóink:

- **Q_d** : a keresett mennyiség
- **Q_s** : a kínált mennyiség
- **P** : az autók ára
- **Y** : az emberek átlagos jövedelme

Összefüggések:

- $Q_d = D(P, Y)$
keresleti függvény
- $Q_s = S(P)$
kínálati függvény

A változók osztályozása

Mely változók viselkedését magyarázta a modell?

Endogén változók: P , Q_d , Q_s .

Mely változó viselkedése volt külső adottság a modell számára?

Exogén változók: Y .

Mire jó tehát ez az egyszerű modell?

Nincs olyan modell, amely képes mindent magyarázni!

- Ha arra vagyunk kíváncsiak, hogyan változik az autók piaci ára, ha az emberek jövedelme megváltozik, akkor ez egy jó modell.
- Ha arra vagyunk kíváncsiak, mitől változik az emberek jövedelme, akkor ebből a modellből nem tudunk meg semmit

Az árak rugalmassága

Kérdés:

Milyen gyorsan képesek alkalmazkodni az árak a piaci változások esetén?

- Ha az árak azonnal alkalmazkodnak, a piac **megtisztul**.
(Hosszú táv)
- Ha az árak rugalmatlanok, a piac nem tisztul meg.
A piacon a kereslet és a kínálat nem mindig egyenlő. Előfordulhat hiány vagy felesleg! (Rövid táv)

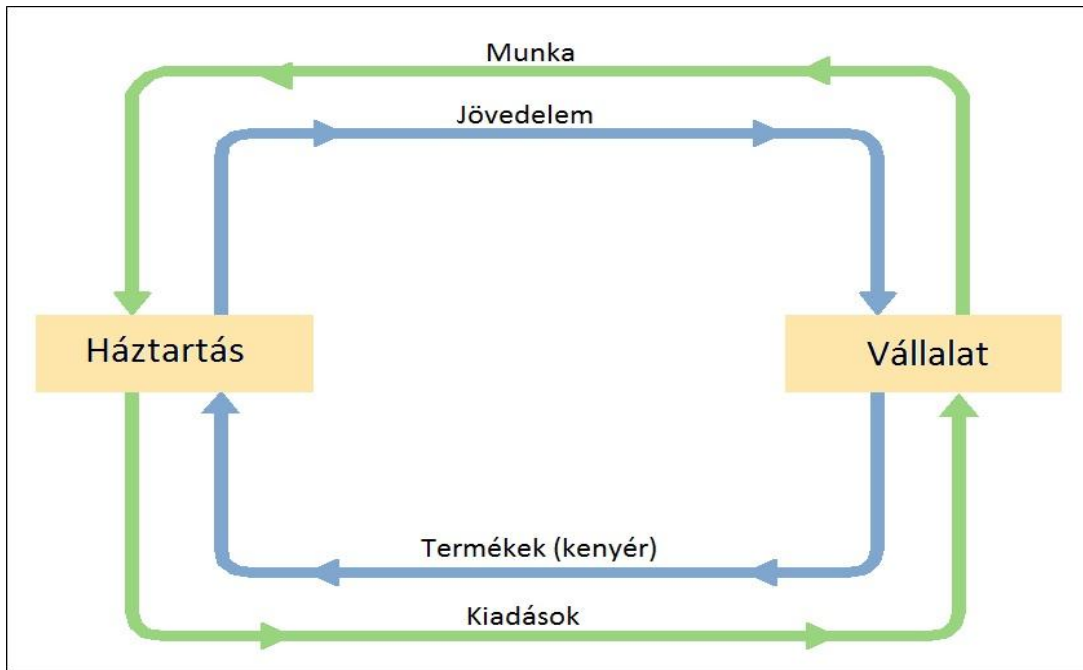
GDP

Bruttó hazai össztermék

DEF1: Egy ország területén belüli gazdasági szereplők összes bevétele/jövedelme.

DEF2: Egy ország területén belüli termékekre és szolgáltatásokra fordított összes kiadás.

Jövedelem és kiadás körforgása

A jövedelem egyéb mérôszámai

Bruttó nemzeti jövedelem:

GDP – belföldön működő, külföldi gazdasági szereplők jövedelme + külföldön működő, belföldi gazdasági szereplők = GNP

Nettó nemzeti jövedelem:

GNP – amortizáció = NNP

(GNP–GDP)/GDP (2002)

USA	1,0
Angola	-13,6
Brazil	-4,0
Canada	-1,9
Hong Kong	2,2
Kazakhstan	-4,2
Kuwait	9,5
Mexico	-1,9
Philippines	6,7
UK	1,6

A GDP meghatározása

Tegyük fel, hogy egy gazdaságban kizárólag almát és narancsot termelnek. Ekkor a GDP kiszámítása:

$$GDP = P_{alma} Q_{alma} + P_{narancs} Q_{narancs}$$

Reál GDP vs. nominál GDP

$$NominálGDP = P_{alma} Q_{alma} + P_{narancs} Q_{narancs}$$

$$ReálGDP = P_{alma}^{-1} Q_{alma} + P_{narancs}^{-1} Q_{narancs}$$

$$GDPdeflátor = \frac{NominálGDP}{ReálGDP}$$

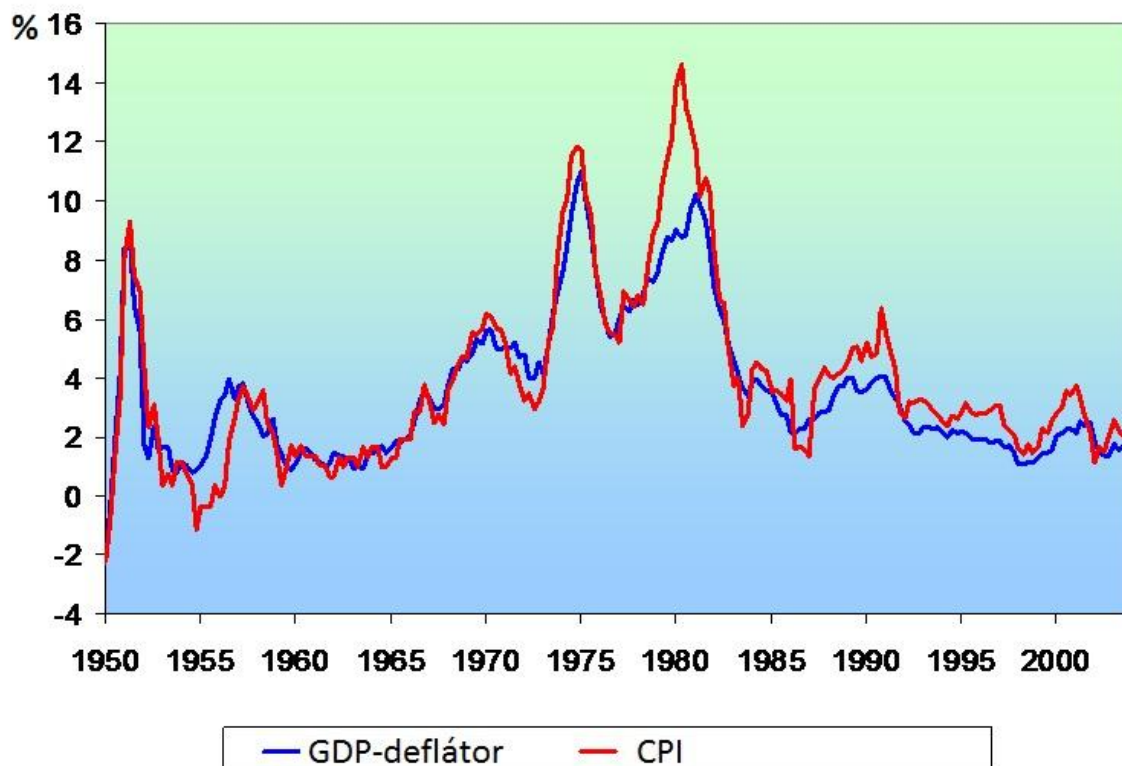
Az infláció mérôszámai

$$GDPdeflátor = \frac{P_{alma} Q_{alma} + P_{narancs} Q_{narancs}}{P_{alma}^{[-1]} Q_{alma} + P_{narancs}^{[-1]} Q_{narancs}}$$

Fogyasztói árindex:

$$CPI = \frac{P_{alma} Q_{alma}^{[-1]} + P_{narancs} Q_{narancs}^{[-1]}}{P_{alma}^{[-1]} Q_{alma}^{[-1]} + P_{narancs}^{[-1]} Q_{narancs}^{[-1]}}$$

GDP-deflátor vs CPI (USA)

Foglalkoztatott, nem foglalkoztatott, munkanélküli

Ki minek számít? (Magyarország)

A KSH a 15 és 74 éves közötti népességet vizsgálja

Gazdaságilag nem aktívak: Azok, akik a vonatkozó héten nem dolgoztak, nem kerestek munkát, vagy kerestek, de nem tudtak volna munkába állni.

Gazdaságilag aktívak: Mindenki más, vagyis akik megjelennek a munkaerőpiacon.

Foglalkoztatott: Aki az adott héten legalább egy órányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, illetve rendelkezett olyan munkahellyel, ahonnan átmenetileg (betegség, szabadság stb. miatt) volt távol.

Munkanélküli: Gazdaságilag aktív, de nem foglalkoztatott.

A munkanélkülivé soroláshoz szükséges:

A gazdaságilag aktívakhoz tartozzon.

A felmérés hetében nem dolgozott, és nem is volt munkája, ahonnan hiányzott.

Meghatározott erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy munkát találjon a megelőző négy hétben.

Két héten belül munkába tudna állni, ha lehetne.

- Összegzés:
  - Teljes népesség
  - – 15 év alattiak vagy 74 év felettiak

  - = megfelelő korcsoportba tartozó népesség
  - – Gazdaságilag passzívok

  - = Gazdaságilag aktívok
  - – Foglalkoztatottak

  - = Munkanélküliek

$$\text{Munkanélküliségi ráta} = \frac{\text{Munkanélküliek}}{\text{Aktívak}}$$

$$\text{Foglalkoztatottsági ráta} = \frac{\text{Foglalkoztatottak}}{\text{15–74 év közöttiek}}$$